

РОЗГЛЯД МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто методика аналізу власного капіталу на сучасному українському підприємстві. Розглянуто різні формули для обчислення показників власного капіталу на сучасному підприємстві, а також сутність визначення цих показників і факторів, які впливають на значення та розміри показників власного капіталу на підприємстві.

Ключові слова: методика, підприємство, власний капітал, аналіз.

Abstract

The article considers the method of equity analysis in a modern Ukrainian enterprise. Various formulas for calculating the indicators of equity in a modern enterprise, as well as the essence of determining these indicators and factors that affect the value and size of indicators of equity in the enterprise.

Keywords: methodology, enterprise, equity, analysis.

Актуальність дослідження.

Сьогодні перехід від державної економіки до вимог сучасного ринку потребує створення пріоритетних умов для вітчизняних товаровиробників та зміцнення їх фінансового становища на внутрішньому та зовнішньому ринках, що в свою чергу сприятиме підвищенню добробуту всього суспільства. Ефективне управління капіталом, як основна складова системи управління, може забезпечити набуття та закріплення позитивних результатів вітчизняної корпоративної економічної діяльності. Однак ефективність їх роботи значною мірою залежить від глибини аналізу та застосування для пошуку найкращого управлінського рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження методики аналізу власного капіталу на сучасному підприємстві є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є., Кобилецький В. Р., Беренда Н. І., Редзюк Т. Ю., Ворона К. В. та ін.

Мета статті. Метою даної статті є дослідження методики проведення аналізу власного капіталу на сучасному українському підприємстві, формування пропозицій щодо вдосконалення показників та факторів, які впливають на них, розкриття основних проблем та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Система індексів аналізу підприємства є одним із структурних елементів економічного аналізу. Аналіз економічних показників є важливою частиною управління підприємством. Якщо врахувати ланку управління капіталом підприємства, то можна з упевненістю сказати, що без аналізу економічних показників неможливо здійснити ефективне управління капіталом [1].

Управління капіталом є основою управління підприємством, що забезпечує стабільний розвиток і функціонування підприємств в ринкових умовах, тому найважливішим в управлінні ним є контроль за використанням і формуванням капіталу. Оптимальний розмір і структура розгорнутого капіталу та його ефективне використання в архітектурі управління капіталом. Як правило в аналізі стану управління капіталом використовують різні фінансові показники такі як: фінансова стійкість чи прибуток підприємства.

Сьогодні існує багато методів і прийомів для вивчення стану управління капіталом у бізнесі. Аналіз стану та ефективності коштів підприємства переважно включає такі системи: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз, комплексний аналіз [2].

Найбільш розповсюдженими групами показників для оцінки стану управління власним капіталом на підприємстві є:

- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності [5].

Джерела фінансування, або (зобов'язання) компаній, мають різні ціни залежно від того, як вони залучаються. Ціна джерела фінансування, або іншими словами, вартість капіталу, вимірюється процентною ставкою, що сплачується інвесторам, які вкладають кошти в компанію [1].

Розрахунок вартості капіталу та різні методи оптимізації цього показника привернули велику увагу в управлінні фінансами. Завдання фінансового менеджера-знизити вартість капіталу компанії і вибрати вигідні варіанти її участі. Для більшості українських компаній це завдання не надто важливе, оскільки у них майже немає вибору. Причини в тому, що в країні дуже не вистачає інвестиційних ресурсів, нерозвинутий фінансовий ринок, через дуже високі процентні ставки доступ до кредитів обмежений [5].

Основним джерелом отримання інформації для проведення аналізу власного капіталу підприємства є форма № 1 «Баланс», а також «Звіт про фінансові результати». Перш за все потрібно здійснити аналіз показників фінансового стану підприємства та їх динаміки. А вже потім визначити абсолютну зміну та темп приросту показників на початок і кінець звітного періоду.

Сформована методика проведення аналізу власного капіталу на підприємстві має наступний вигляд:

1. Один з наукових підходів, за яким пропонується визначити коефіцієнт фінансової залежності, можна сформулювати у формалізованому виді, наведеному за формулою [3]:

$$K_{\text{фз}} = \frac{\text{ВП}}{\text{ВК}}, \quad (1)$$

де ВП - всього пасивів (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (1), коефіцієнт фінансової залежності показує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства.

2. Розрахуємо коефіцієнт фінансової автономії, за формулою [3]:

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{ВК}}{\text{ВП}}, \quad (2)$$

де ВП - всього пасивів (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (2), коефіцієнт фінансової автономії показує, яка частка власного капіталу у загальній сумі капіталу підприємства.

3. Розрахуємо коефіцієнт фінансової стабільності, за формулою [3]:

$$K_{\text{стаб}} = \frac{\text{ВК}}{\text{ДЗ}}, \quad (3)$$

де ДЗ - довгострокові зобов'язання (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (3), коефіцієнт фінансової стабільності показує у скільки разів сума власного капіталу перевищує розмір залученого капіталу.

4. Розрахуємо власні оборотні кошти. Розрахунок наведений за формулою [4]:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА}, \quad (4)$$

де ВОК – сума власних оборотних коштів підприємства (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.); НА – необоротні активи (тис. грн.).

5. Розрахуємо коефіцієнт оборотності власного капіталу, за формулою [4]:

$$K_{\text{обвк}} = \frac{BP}{BK}, \quad (5)$$

де BP – виручка від реалізації (чистий дохід) (тис. грн.); BK – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (5), коефіцієнт оборотності власного капіталу показує наскільки масштаб діяльності підприємства забезпечується власним капіталом.

6. Розрахуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу, за формулою [4]:

$$K_M = \frac{BOK}{BK}, \quad (6)$$

де BOK – власні оборотні кошти (тис. грн.); BK – власний капітал (тис. грн.).

7. Розрахуємо коефіцієнт фінансової стійкості, за формулою [4]:

$$K_{\text{фс}} = \frac{(BK+DЗ)}{BP}, \quad (7)$$

де $DЗ$ – довгострокові зобов'язання (тис. грн.); BP – всього пасивів (тис. грн.); BK – власний капітал (тис. грн.).

8. Розрахуємо коефіцієнт рентабельності власного капіталу (за чистим прибутком), за формулою [4]:

$$K_{\text{рн}} = \frac{ЧП(ЧЗ)}{BK}, \quad (8)$$

де $ЧП(ЧЗ)$ – чистий прибуток (чистий збиток) (тис. грн.); BK – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (8), коефіцієнт рентабельності власного капіталу (за чистим прибутком) визначає величину чистого прибутку, заробленого кожною гривнею вкладеного власного капіталу.

9. Розрахуємо коефіцієнт рентабельності власного капіталу (за валовим прибутком), за формулою [4]:

$$K_{\text{рн}} = \frac{BP}{BK}, \quad (9)$$

де BP – валовий прибуток (тис. грн.); BK – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (9), коефіцієнт рентабельності власного капіталу (за валовим прибутком) визначає ефективність використання власних ресурсів для отримання прибутку.

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення та використання ресурсів підприємства та його реальні та потенційні фінансові можливості. Це безпосередньо впливає на ефективність господарської діяльності суб'єктів господарювання. Якщо господарська діяльність дає прибуток, то утворюються додаткові джерела коштів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового становища підприємства [2].

Висновки. Отже, досліджено методику проведення аналізу власного капіталу на сучасному українському підприємстві. Можна сказати, що основними факторами, які впливають на власний капітал підприємства, є: галузеві особливості діяльності підприємства, стадія життєвого циклу підприємства та темпи його розвитку, структура витрат і рівень операційного лівериджу, а також рівень рентабельності діяльності. Наведено формули, які потрібно використовувати при здійсненні аналізу власного капіталу. До найбільш використовуваних показників належать: коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансової стійкості, а також коефіцієнт рентабельності власного капіталу (за валовим та чистим прибутком).

Література

1. Погрішук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. Економіка та держава. 2020. № 7. С. 16–23. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.16.
2. Кобилецький В. Р. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu>
3. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с
4. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
5. Беренда Н. І., Редзюк Т. Ю., Ворона К. В. Управління структурою капіталу підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 19. Ч. 1. С. 14-18.

Мотрук Денис Анатолійович - студент групи МФК 186, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Єпіфанова Ірина Юріївна - доктор економічних наук, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту.

Motruk Denis A. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Epifanova Iryna Y. - doctor of economic sciences, professor of finance and innovation management.